KUNTALIITTO | Kommun-förbundet

Vesa-Pekka Tervo

Lausunto
21.10.2021
972/03.01.00/2021

Eduskunnan Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

HE 136/2021 vp

Suomen Kuntaliiton lausunto Hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi sisäasioiden rahastoista ohjelmakaudella 2021–2027

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki sisäasioiden rahastoista ohjelmakaudella 2021—2027. Ohjelmakaudelle perustetaan sisäasioiden alalle kolme rahastoa: turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto, sisäisen turvallisuuden rahasto sekä rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitustukiväline osana yhdennetyn rajaturvallisuuden rahastoa. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun eduskunta on sen hyväksynyt.

Kuntaliitto katsoo hyvin perustelluksi, että sisäasioiden rahastoja voidaan hyödyntää hallitusohjelmassa todetussa uusiin turvallisuusuhkiin varautumisessa. Erityisesti sisäisen turvallisuuden rahaston hyödyntäminen kansallisen kyberturvallisuusstrategian toimeenpanossa sekä elintärkeän infrastruktuurin toimivuuden suojaamisessa ovat vahvasti perustellut painopisteet. Molemmissa edellisistä painopisteistä on kuntien merkitys aivan keskeinen, eikä tavoiteltua edistymistä voida täysimääräisesti saavuttaa ilman, että yhteistyö kuntien kanssa on vakioitua sekä toimenpiteiden suunnittelun että toteutuksen osalta.

Esityksessä todetaan, että rahastojen käyttöön liittyvien rajoitusten vuoksi turvallisuuteen liittyviä yleisemmän tason tavoitteiden, kuten ihmisten turvallisuuden ja turvallisuuden tunteen edistämiseen rahastot vastaavat vain osittain. On toisaalta nähtävä, että rahastojen mahdollistamien, esimerkiksi kuntien kyberturvallisuuteen ja infrastruktuurin varautumiseen kohdentuvilla toimenpiteillä, on erittäin laaja-alaiset vaikutuksensa turvallisuuden kokonaisuuden hallintaan. Pysyvää lisäarvoa rahastojen puitteista tehtävästä yhteistyöstä saadaan erityisesti kyettäessä rakentamaan ja ylläpitämään sellaisia turvallisuustyön rakenteita, joissa eri hallinnon tasot – ja aina kunnat mukaan lukien – ovat huomioituna.

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

KUNTALIITTO | Kommunförbundet

Vesa-Pekka Tervo

Lausunto
21.10.2021
972/03.01.00/2021

Tästä selkeänä muistutuksena ja kannusteena toimivat poikkeusolojen kokemukset sekä haasteet kriisijohtamisen toteutuksesta useilla hallinnon eri tasoilla samanaikaisesti. Näiden kokemusten valossa on selvää, että kokonaisturvallisuuden mallin nykyistä konseptia on edelleen syytä haastaa laaja-alaisempaan tulkintaan yhteiskunnan kaikkien toimijoiden huomioimisesta turvallisuuden yhteiskuntavastetta rakennettaessa ja sitä ylläpidettäessä. Sisäisen turvallisuuden rahastosta voi tulla erittäin merkittävä elementti laaja-alaisessa turvallisuuden ja varautumisen edistämistyössä, mikäli tämä näkökulma tulee riittävällä kunnianhimoisella tavoitemäärittelyllä huomioon otetuksi. Juuri tästä näkökulmasta kansallisten valmiuksien kehittäminen erityisesti tiivistämällä viranomaisten, paikallishallinnon, kansalaisyhteiskunnan ja yksityisten kumppaneiden yhteistyötä on vahvasti perusteltua.

Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastosta on tarkoitus tukea kuntien ja kansalaisyhteiskunnan toimintaa varsinkin kotouttamistoimien alalla ja osaltaan näin vahvistaa toimijoiden osaamisen hyödyntämistä kolmansien maiden kansalaisten kotouttamistoimissa. Sisäisen turvallisuuden rahaston kautta on mahdollista tukea kansalaisyhteiskunnan toimijoita, jotka toimivat etenkin rikosten uhrien auttamiseksi ja radikalisoitumisen ehkäisemiseksi sekä tukevat henkilöitä poistumaan rikollisuuteen tai terrorismiin liittyvistä ryhmistä. Tässä kokonaisuudessa kuntien rooli on erittäin merkittävä riippumatta lainsäädännön toimivaltamäärityksistä. Jotta kunnilla on mahdollisuus tarjota riittävästi kuntapaikkoja ja huolehtia kansainvälistä suojelua saavien kotouttamisesta, on rahastosta maksettavilla tuilla kunnille ratkaiseva merkitys.

Esityksessä tähdennetään, että kumppanuusperiaatteen ja monitasoisen hallinnon periaatteen mukaisesti rahastojen ohjelmien valmisteluun ja täytäntöönpanoon on otettava mukaan rahaston toimialalta relevantteja kumppaneita, jotka edustavat alue- ja paikallishallintoa, työmarkkinaosapuolia sekä kansalaisyhteiskuntaa. Tavoitteena tässä on, että kyseisten tahojen edustajilla on mahdollisuus osallistua myös ohjelmien tavoitteiden asettamiseen ja täytäntöönpanon seurantaan ja ohjaamiseen. On erittäin tärkeää, että kumppanuusperiaate toteutuu esitetyssä laajuudessaan. Kuntaliitto korostaa tarvittavien yhteistyömenettelyjen ensisijaisuutta ja niiden toteutusta jo ennen muodollisempia lausuntokierroksia tai kuulemisia.

Esityksen mukaan kunkin rahaston seurantakomiteassa tulee olemaan edustajia eri kumppanitahoista eli ne tahot, joilla on keskeinen merkitys sisäasioiden rahaston tavoitteiden kannalta. Tässä yhteydessä Kuntaliitto pitää tärkeänä kuntien roolin tunnistamista useissa turvallisuuden, varautumisen ja

kotouttamisen rakenteissa. Esimerkiksi Kuntaliiton osallistumista sekä sisäisen turvallisuuden rahaston että turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoa koskevien ohjelmien seurantakomiteoiden työhön voidaan pitää välttämättöminä.

Rahastojen tarkastusviranomaisen tehtävät ehdotetaan siirrettäväksi sisäministeriöltä valtiovarainministeriölle, koska keskittämällä tarkastusviranomaisen tehtävät samalle elimelle katsotaan saavutettavan synergiaetuja sekä osaltaan varmistaa yleisasetuksen yhdenmukainen soveltaminen kansallisesti eri Euroopan unionin rahastoissa. Samalla varmistettaisiin osaltaan hallintoviranomaisen ja tarkastusviranomaisen tehtävien riittävä eriyttäminen. Kuntaliitto katsoo, että tarkastusviranomaisen tehtävien siirto on perusteltu.

Kuntaliitto katsoo, että esitetyillä sisällöillä, ja toimijakentän laaja-alaisuus asianmukaisesti huomioiden, on sisäasioiden rahastoilla mahdollista merkittävästi vahvistaa yhteiskunnan turvallisuutta ja varautumista sekä kehittää yhteiskunnan kykyä ennakoida turvallisuustilanteen muutoksia.

SUOMEN KUNTALIITTO

Vesa-Pekka Tervo
Pelastustoimen kehittämispäällikkö

Tiedoksi Kirjaamo

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi